

Н. Н. Коцан – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри країнознавства і міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки;
О. С. Адамук – студентка магістратури факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки[□]

Застосування комунікацій із громадськістю виконавчих органів державної влади України

Роботу виконано на кафедрі країнознавства і міжнародних відносин ВНУ ім. Лесі Українки

Проаналізовано діяльність органів державної влади України з громадськістю. Визначено структуру й основні завдання, які виконує прес-служба Кабінету Міністрів України у взаємодії з громадськістю та засобами масової інформації. Охарактеризовано різноманітні прийоми та засоби комунікацій, які використовуються в роботі цього підрозділу.

Ключові слова: громадськість, органи державної влади, зв'язки з громадськістю, політична комунікація, політичні технології.

Коцан Н. Н., Адамук О. С. Применение коммуникации с общественностью исполнительных органов государственной власти Украины. Анализируется деятельность органов государственной власти Украины с общественностью. Определяется структура и основные задания, которые исполняет пресс-служба Кабинета Министров во взаимодействии с общественностью и средствами массовой информации. Характеризуются разнообразные приемы и средства коммуникаций, которые используются в работе этого подразделения.

Ключевые слова: общественность, органы государственной власти, связи с общественностью, политическая коммуникация, политические технологии.

Kotsan N. N., Adamuk O. S. Application of Communication in Activity of Executive Authorities of Ukraine. Activity of public authorities of Ukraine with public is considered. Structure and main tasks which are executed by press-service of Cabinet in co-operating with public and mass media are defined. Various motions and facilities of communications which are used in this subsection are described.

Key words: public, public authorities, public relations, political communication, political technologies.

Постановка наукової проблеми та її значення. Взаємодія держави з громадянським суспільством на основі партнерства необхідна для розвитку України як правової, демократичної та соціальної держави. Органи влади визнають, що соціальний прогрес, демократичний розвиток, економічний підйом важко реалізувати без активної участі суспільства.

Сьогодні в Україні назріла потреба в розробці системи заходів і механізмів ефективного партнерства держави та громадянського суспільства, оскільки органи влади, які співпрацюють з інститутами громадянського суспільства, підвищують результативність своєї діяльності й підсилюють її правомірність.

Комунікації між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськістю – важлива складова частина демократичного розвитку держави, становлення громадянського суспільства. Процес інформаційного обміну між громадськістю, засобами масової комунікації, органами державної влади сьогодні проходить складно, оскільки не сформувалися такі демократичні традиції в управлінні державою, які існують у розвинутих країнах. У цьому контексті надзвичайно актуальним є питання забезпечення органами державної виконавчої влади України ефективних зв'язків із громадськістю, адже саме вони важливий чинник створення умов для ширшої участі населення у формуванні та реалізації державної політики, уможливлення громадського контролю та зміцнення довіри громадськості до органів державної влади.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Аналізом зв'язків із громадськістю органів державної влади займалися такі вітчизняні вчені, як В. Бебик, В. Білоус, В. Королько, Г. Почепцов, Є. Тихомирова. В. Бебик аналізує взаємодію органів державної влади та засобів масової комунікації. Паблік рилейшнз трактується як складова частина державного управління, міжнародного й міждержавного спілкування. В. Білоус пропонує визначення органів державної влади, пояснює основні принципи колективної відповідальності цих органів перед громадськістю, а також подає схему їхньої функціональної взаємодії з громадськістю. Учений В. Королько визначає основні етапи планування та реалізації піар-кампанії, від якої залежить успіх подальшої комунікації із цільовою аудиторією. Г. Почепцов подає порівняльний аналіз взаємодії органів

державної влади з внутрішньою громадськістю на прикладі Великобританії, США, Росії, порівнює технології здійснення взаємодії та визначає, які з них є ефективнішими. Українська дослідниця Є. Тихомирова також глибоко висвітлює це питання, докладно аналізує структуру прес-служб Кабінету Міністрів України та Президента України, порівнюючи зі США та Росією, визначає їхні завдання та технології здійснення комунікації.

Оскільки дослідження цього питання на прикладі виконавчої влади України є ще недостатньо вивченим й науково обґрунтованим, це викликало інтерес до нього.

Мета нашої статті – аналіз комунікації з громадськістю в діяльності органів державної влади України та визначення основних засобів, за допомогою яких вона реалізується. **Завдання** дослідження: проаналізувати основні технології здійснення комунікації з громадськістю; охарактеризувати завдання прес-служб Кабінету Міністрів України.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасні виклики, які постають перед державою, вимагають застосування сучасних дієвих форм взаємодії органів державної влади – і центральних, і місцевих – із громадськістю, що потрібно для посилення ефективності діалогу між цими соціальними партнерами [6].

Такі центральні органи державної влади нашої держави, як Президент, Уряд та Верховна Рада України мають у своїй структурі прес-служби, завдання яких – контактувати з громадськістю. Структуру прес-служби Кабінету Міністрів України очолює керівник, якому підзвітні інші відділи та який взаємодіє з прес-службами Президента України та міністерств, відомств, державних адміністрацій (рис. 1).

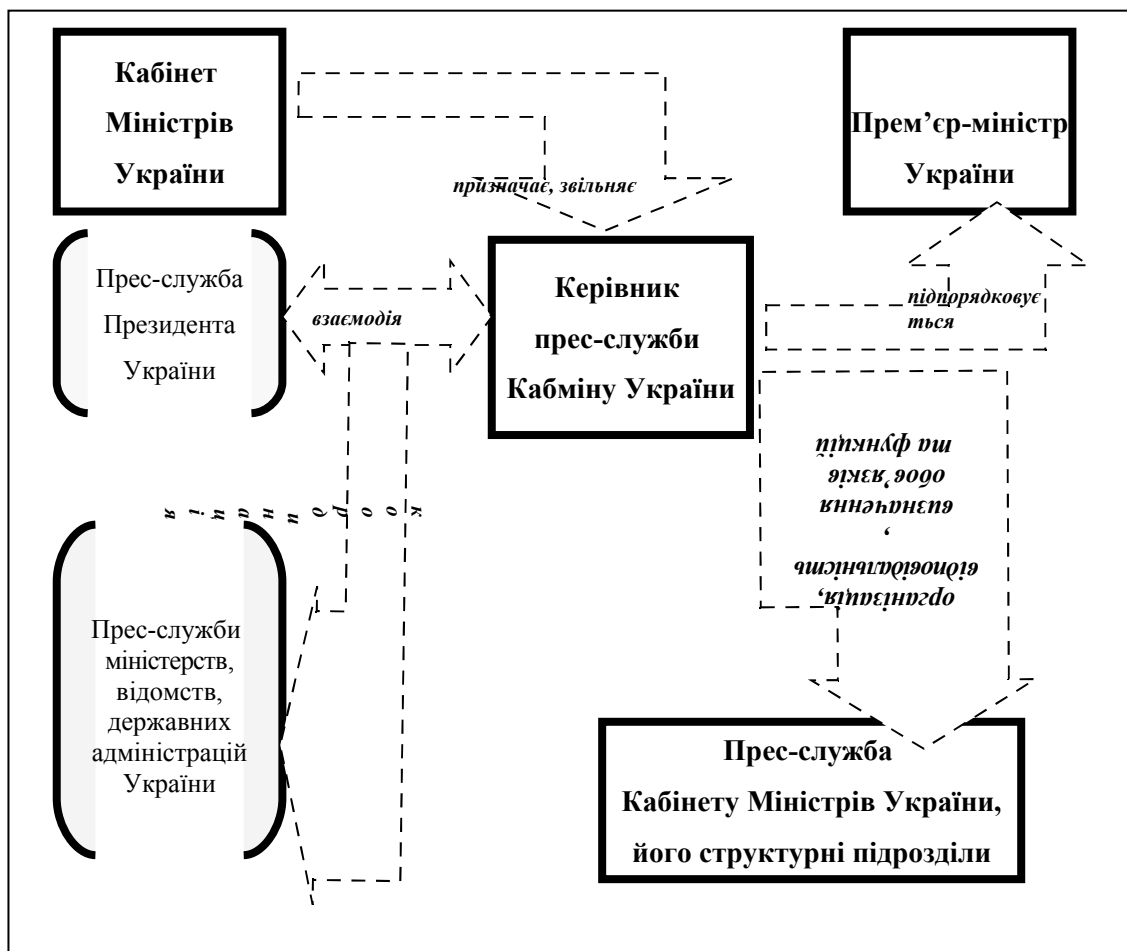

Рис. 1. Структура прес-служби Кабінету Міністрів України [5]

Завдання прес-служби Кабінету Міністрів України:

1. Підготовка й оперативне поширення офіційної інформації про діяльність найвищого державного органу України, хід соціально-економічних реформ, а також розповсюдження заяв та повідомлень від імені Уряду країни.
2. Інформаційне забезпечення діяльності керівництва цього вищого державного органу.
3. Підготовка та поширення прес-релізів з актуальних соціальних й економічних проблем.

4. Інформаційний супровід засідань Кабінету Міністрів України, нарад, які проводить керівництво Уряду, а також роботи офіційних урядових делегацій нашої держави, які виїжджають за кордон із візитом або для участі в міжнародних форумах.
5. Участь в інформаційному висвітленні міжнародних заходів, організованих Кабінетом Міністрів України.
6. Забезпечення виготовлення фото- та відеопродукції для використання її в офіційній діяльності прес-служби, підготовка й організація спеціальних урядових відеопрограм.
7. Організація та підготовка інтерв'ю, коментарів членів Уряду України, керівників органів державної виконавчої влади із широкого кола питань соціально-економічної політики для центральних, регіональних та зарубіжних засобів масової інформації.
8. Запобігання спробам спотворити офіційну позицію Уряду в засобах масової інформації.
9. Проведення прес-конференцій, брифінгів, зустрічей керівництва Уряду (із залученням керівників міністерств та відомств) із представниками преси.
10. Взаємодія з регіональними засобами масової інформації з метою всебічного й об'єктивного висвітлення перебігу проведення соціально-економічних реформ.
11. Надання допомоги представникам українських та зарубіжних ЗМІ (засобам масової інформації) у їхній роботі з підготовки матеріалів про діяльність Кабміну України, соціально-економічну ситуацію в державі, реалізацію внутрішньої та зовнішньої політики.
12. Підтримання робочих контактів із головними редакторами українських газет і журналів, керівниками телерадіокомпаній, інформаційних агентств, а також корпунктами зарубіжних засобів масової інформації, акредитованих в Україні.
13. Забезпечення у взаємодії з міністерствами відомствами підготовки та поширення довідкових, інформаційних, аналітичних і рекламних матеріалів, фото- і відеоінформації про Україну, державні та недержавні підприємства, організації.
14. Оперативний огляд матеріалів (передач) ЗМІ й підготовка експрес-аналізу (дайджестів) матеріалів преси, радіо та телебачення для ознайомлення з ними Прем'єр-міністра, віце-прем'єрів та Кабміну України.
15. Періодична підготовка аналітичних звітів про висвітлення діяльності уряду регіональними друкованими й електронними ЗМІ.
16. Створення інформаційного банку даних, фото- та відеотеки, які відображають хід соціально-економічних реформ і діяльність Уряду України, формування фотовідеоархіву.
17. Координація взаємодії з прес-службою Президента України інформаційно-аналітичної діяльності прес-служб міністерств, відомств, державних адміністрацій щодо реалізації законодавчих актів, указів Президента України, постанов Кабміну України [5].

Для здійснення політичних комунікацій застосовуються різноманітні політичні технології. Політичні технології – це сукупність прийомів, методів, способів, процедур, які використовують суб'єкти політичної діяльності (особистості, політичні, суспільні групи, політичні партії, громадські об'єднання, групи тиску й ін.) [4, 25]. Найбільш пріоритетні у цій сфері життєдіяльності суспільства:

1. Прес-конференції, брифінги, які проводять служби паблік рилейшинз за участю відповідальних працівників владних структур або без них. Такі заходи можуть здійснюватися і на регулярній основі, і на періодичній, коли виникне потреба передати важливу інформацію або проінформувати ЗМІ про ті чи інші події, пов'язані з діяльністю владних структур.

2. Розсилання прес-релізів й інших інформаційних матеріалів (текстів виступів керівників держави, текстів законів, указів, розпоряджень й інших документів, які приймають відповідні органи влади й управління). Якщо прес-релізи передаються лише в ЗМІ й інформаційні агентства, то інформаційні матеріали можуть розсилатися й певним цільовим аудиторіям.

У законі України “Про інформацію” інформація державних органів та органів місцевого та регіонального самоврядування трактується як окремий вид інформації. У ньому зазначено: “Інформація державних органів та органів місцевого і регіонального самоврядування – це офіційна документована інформація, яка створюється в процесі поточної діяльності законодавчої, виконавчої та судової влади, органів місцевого і регіонального самоврядування. Основними джерелами цієї інформації є: законодавчі акти України, інші акти, що приймаються Верховною

Радою та її органами, акти Президента України, підзаконні нормативні акти, нормативні акти державних органів, акти органів місцевого самоврядування”.

Цей закон передбачає, що така інформація подається громадськості шляхом опублікування її в офіційних або інших друкованих виданнях, оголошення через аудіовізуальні засоби, поширення інформаційними службами відповідних державних органів, безпосереднім поданням зацікавленим особам.

3. Дні інформування про актуальні питання зовнішньої та внутрішньої політики держави. Особливу увагу державні органи України приділяють інформуванню населення про основні напрями державної політики. Із цього питання в березні 1996 року Президент України прийняв спеціальне розпорядження, згідно з яким Кабінету Міністрів України, Адміністрації Президента, міністерствам, іншим центральним органам державної виконавчої влади, уряду Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським, районним державним адміністраціям запропоновано налагодити систему постійного інформування населення про актуальні питання внутрішньої та зовнішньої політики держави.

4. Особисті зустрічі з журналістами та громадськістю відповідальних осіб державних органів, керівників політичних партій та працівників відповідних служб публік рилейшнз (найбільш поширені систематичні зустрічі з журналістами прес-секретарів політичних організацій та установ, особисті прийоми керівників державних установ) [5].

5. Неформальні зустрічі з головними редакторами, на яких можуть бути поставлені будь-які запитання, висунуті претензії, сформульовані проблеми. Саме ця неформальна манера зустрічі й дає змогу знайти спільну мову, вирішити конфліктну ситуацію, порозумітися. Сьогодні такі зустрічі дуже популярні [1, 61].

6. Виступи керівників та відповідальних працівників політичних установ й організацій на радіо та телебаченні: із зверненнями президентів, прем'єр-міністрів до громадян із вітальними промовами з нагоди святкових дат, подій, трагедій, звіту тощо.

7. Власні ЗМІ (як правило, ідеться про пресу) засновані органами влади та управління, політичними партіями та рухами, наявність власної газети чи журналу – важливий засіб систематичного та вчасного інформування громадськості, проте дуже часто він перетворюється на засіб пропаганди ідей та політики власника.

8. Спеціальні інформаційні програми, зорієнтовані на висвітлення діяльності тих чи інших державних установ та політичних партій.

9. Візити журналістів у політичні установи та організації (своєрідні “дні відкритих дверей”), коли для них готуються спеціальні програми ознайомлення з діяльністю установи, її працівниками та програмами діяльності. Різновидом такого засобу комунікації є акредитація журналістів при певних політичних інститутах.

10. Спеціальні події. Подієва комунікація в політичній сфері має свою специфіку і значно відрізняється від аналогічного засобу у сфері бізнесу, внутрішніх й інших комунікацій. Найбільш поширеними формами подій тут є: відвідування державними та політичними діячами регіонів, окремих установ та організацій, участь у з'їздах, конференціях, виставках (зазвичай, їх відкриття або вітальні промови, вітальні телеграми, подарунки).

11. Важливе значення для здійснення політичних комунікацій має політична реклама [5].

Політична реклама – це комунікація в умовах вибору, яка здійснює адресний вплив на групи людей та електоральні групи в лаконічній, оригінальній, легкозапам'ятовувальній формі [3].

Основна мета зв'язків із громадськістю органів державної влади – це вплив на створення зовнішнього та внутрішнього соціально-політико-психологічного середовища, яке було б сприятливим для успіху й іміджу, а також забезпечення бажаної поведінки цього середовища у ставленні до самого органу влади.

Для того, щоб досягти взаєморозуміння, доброзичливих відносин та співпраці між органом державної влади і громадськістю, потрібно дотримуватися таких вимог:

- забезпечити широке, адекватне інформування і всієї громадськості, і її окремих соціальних груп;
- організувати ефективний “зворотний зв'язок” із громадськістю;
- залучити громадськість до участі в процесі обговорення та прийняття рішень.

Для ефективного державного управління особливо важливі та необхідні комунікації, які допомагають визначити, наскільки суспільство підтримує управлінські рішення. Така взаємодія (влади та громадськості) має бути системною. Від уміння зрозуміти й переконливо пояснити громадянам про дії та рішення, які приймаються для покращення їхнього життя, залежить не лише успішність чинної влади, а й держави загалом. Усунення громадян від процесу формування державної політики спричинює те, що громадськість не довіряє органам влади та їхнім рішенням. Для

прикладу: з'явилася така криза недовіри до влади, якої суспільство не знало за всю історію незалежної України. Водночас цю кризу спричинила сама влада, її структури, які ігнорують потреби суспільства, не ведуть із ним відвертого діалогу, "втаємничують" інформацію. Як наслідок, у людей виникає впевненість у тому, що вже нічого в цій країні змінити не можна. Відстань між владою та народом, яка стає все більшою, відвертає громадян від гострих політичних проблем, від активної участі в громадсько-політичному житті.

Усе вищевикладане засвідчує про те, що можливості сфери зв'язків із громадськістю можуть бути використані для досягнення підвищення прозорості, але самі по собі вони не можуть бути абсолютним способом вирішення всіх проблем. Для нормального функціонування державної служби й управління потрібні ще певні умови, багато з яких у сьогоденному політичному житті бракує, тому недоліки в діяльності служб зв'язків із громадськістю органів влади зумовлені не тільки низьким професіоналізмом її працівників, а й становищем усього суспільства.

Важливим є розуміння того, що зв'язки з громадськістю як функція управління мають бути безперервними, планованими й орієнтуватися не тільки на сьогоденних партнерів, а й на майбутніх. Саме в цій спрямованості на перспективу полягає найважливіша особливість комунікативної діяльності державних службовців [2].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Володіючи достатньо універсальними методологічними та методичними професійними засобами зв'язків із громадськістю, державні службовці можуть успішно працювати в різних сферах суспільного життя, усюди, де є потреба в комунікаціях й увазі до громадської думки, де важливо враховувати її вплив. Розвиток такої нової стратегії державної політики у сфері зв'язків із громадськістю, де прозорість є основоположним принципом, – запорука успішного вирішення економічних, соціальних та політичних проблем в Україні, а також здійснення повноцінної інтеграції України у європейське та світове співтовариство.

У майбутньому планується розширити тему дослідження, здійснити компаративний аналіз структури та технології PR-підтримки діяльності центральних органів влади України та Росії, визначити шляхи оптимізації PR-діяльності органів державної влади України на національному та регіональному рівні.

Література

1. Заходи PR у системі державного управління / І. Ю. Слісаренко, В. В. Басалюков, В. М. Бебик [та ін.] // PR в органах державної влади та місцевого самоврядування. – К. ; Сімф. : МАУП, 2003. – С. 61.
2. Малик Ю. Зв'язки з громадськістю – складова комунікативної діяльності державних службовців / Малик Ю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Edu/2008_16_17/fail/Malyk.pdf.
3. Пантелейчук І. В. Політична реклама в системі державно-управлінської комунікації / Пантелейчук І. В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Apdu/2009_1/doc/2/06.pdf
4. Політичні технології : механізм і мистецтво здобуття політичної влади / М. Ф. Головатий, О. В. Бабкіна, В. В. Басалюков [та ін.] // PR в органах державної влади та місцевого самоврядування. – К. ; Сімф. : МАУП, 2003. – С. 25.
5. Тихомирова Є. Б. Зв'язки з громадськістю / Тихомирова Є. Б. – К. : НМЦВО, 2001. – 560 с.
6. Усаченко Л. М. Громадська експертиза рішень органів державної влади як форма громадського контролю / Усаченко Л. М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2009-2/doc/5/17.pdf>

Статтю подано до редколегії
12.04.2010 р.